

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΑΪΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΤΑ ΣΥΜΑΪΚΑ

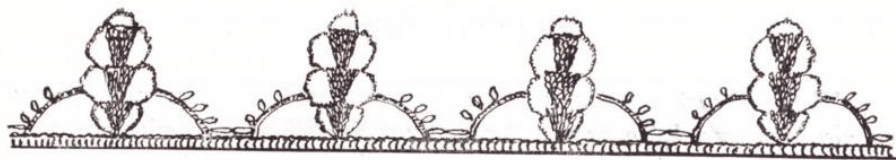
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑΙ
1977

† ΝΙΚΗΤΑ ΧΑΒΙΑΡΑ

ΣΥΜΑΙΩΝ ΓΥΜΝΩΝ ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΩΝ ΦΡΙΚΤΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ

Τὰ δύο ἀφηγήματα πού ἀκολουθοῦν περιέχονται σέ χειρόγραφο πού προέρχεται ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ ἀείμνηστου Συμαίου γυμνασιάρχου καὶ λογιῶν Νικήτα Χαβιαρᾶ. Εἶχαν γραφεῖ στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας καί, ὅπως εἶναι φυσικό, ὁ συγγραφέας ἀκολουθεῖ τὴν τεχνοτροπία καὶ τὴ γλώσσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅμως ἡ παραστατικότητα τῆς ἀφηγήσεως τῶν φρικτῶν πράγματι ἐπεισοδίων πού ἐξῆσαν οἱ ἥρωές του, γυμνοὶ Συμαῖοι δύτες, στὰ ἀνήλια βάρη τῶν θαλασσῶν, ὅταν κύρια ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόληση τῶν Συμαίων ἦταν ἡ σπογγαλιεία, κρατοῦν ἀδιάπτωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Παράλληλα τὸν μεταφέρουν στὶς συνθήκες ἐργασίας καὶ ζωῆς τῶν σπογγαλιέων καὶ τὸν κάνουν ἱκανὸ νὰ ζήσει τὶς τραγικὲς, θὰ ἔλεγα, μέρες τὶς ὁποῖες οἱ γυμνοὶ δύτες σπογγαλιεῖς περνοῦσαν μῆνες ὀλόκληρους στὶς ἀφιλόξενες ἀφρικανικὲς ἀκτὲς καὶ θάλασσες, γιὰ νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ἐπιβίωση τῶν οἰκογενειῶν τους. Καὶ ἐπιπλέον τοῦ ἐξηγοῦν γιατί παρὰ τὶς ἀνθρωπινότερες συνθήκες ζωῆς καὶ ἐργασίας τῶν σημερινῶν σπογγαλιέων, ὅμως ὡς ἐπάγγελμα ἡ ἀλιεία τοῦ σφουγγαριοῦ ἔχει ἐκλείψει ὀλότελα ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ νησιοῦ μας.

Ὁ σεβασμὸς στὸ κείμενο, ὅπως εἶναι ἄλλωστε εὐλογο, εἶναι ἀπόλυτος. Ἡ δική μου παρέμβαση βρίσκεται στὴν παράθεση ἐπεξηγηματικῶν σημειώσεων, ὅπου τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάγκη, γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη παρακολούθηση τοῦ κειμένου ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἀναγνώστη. Ἡ παρέμβασή μου βρίσκεται ἀκόμη στὸ ὅτι χρησιμοποιοῦ λατινικοὺς χαρακτῆρες καὶ ἄλλα σύμβολα γιὰ τὴν πιεστότερη ἀπόδοση τῆς φωνητικῆς τῶν ἰδιωματικῶν φράσεων πού ὁ συγγραφέας παρεμβάλλει στὸ κείμενό του. Γι' αὐτὰ βλ. παραπάνω στὴ σελ. 59 τὴν τελευταία παράγραφο. Ἐπίσης στὶς καταλήξεις τῶν ἰδιωματικῶν φράσεων ἀκολουθῶ τὴν ὀρθογραφία τῆς Κρατικῆς Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Ἐπεισόδιο πρῶτο

Ἡ κροκόπεπλος Ἡὼς ἐκκινήσασα ἀπὸ τὰ ρεῖθρα τοῦ ὠκεανοῦ ἔφθασεν εἰς τὸν εὐρύτατον ὀρίζοντα τῆς Μανδρούχας¹ καὶ διὰ τῶν ἐξαισιῶν τῆς καλλονῶν περιέλουε τοὺς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐγερθέντας πολυπαθεῖς σπογγαλιεῖς, οἵτινες παρὰ τὰς σκηνάς των σταυροποδητὶ καθήμενοι, ἔπινον καφεῖ ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔβρεχον τεμάχια γαλέτας. Τοῦτο εἶναι τὸ ἄριστον² τῶν σπογγοτόμων, εἰς ὃ ἀρκοῦνται μέχρις ἀποπερατώσεως τοῦ ἀγῶνος τῆς ἡμέρας, ἦτοι μέχρι σχεδὸν δύσεως τοῦ ἡλίου.

Ἡρίστουν³ ἐπισκοποῦντες τὴν τότε ἡρεμον εὐρύτερον Ἀμφιτρίτην⁴ τὴν κρύπτουσαν ὑπὸ τὸν ὕγρον τῆς ἀχανῆ καὶ σκοτεινὸν ὄγκον τοὺς κήπους τοῦ Ποσειδῶνος, ἐν οἷς φύονται τὰ χρυσόμορφα ἄνθη⁵, πρὸς φύλαξιν τῶν ὁποίων ἄπειρα ἀδυσώπητα θηρία ἔταξεν ὁ χρυσοστράτινος⁶.

Ὁ Φοῖβος⁷ προέβαινε καὶ ἅπαντες οἱ σπογγαλιεῖς ἠτοιμάζοντο νὰ ἀπέλθωσι πρὸς ἀναζήτησιν σπόγγων.

Ἡτο ἡμέρα τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1902, καθ' ἣν καὶ τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον τοῦ Τζωρτζοῦ⁸ ἐφιλοξένει σπογγαλιεῖς, οἵτινες διαλύσαντες τὰς σκηνάς των συνέλεγον τὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς σκευῆ των, διὰ νὰ τὰ θέσουν ἐντὸς τῶν λέμβων, ἀφοῦ τὰς καθελύσωσι, καὶ ἀπέλθωσιν.

Αἱ λέμβοι ἀμέσως καθελυκίσθησαν καὶ ἐπιβιάσαντες τὰ σκευῆ ἀπεμακρύνοντο τῆς ξηρᾶς κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν κωπῶν ἔπειτα δὲ διὰ τῶν ἰστιῶν.

Ἡ Ἀμφιτρίτη διετέλει ἡσυχος καὶ οὕτως ὥστε ἔγραφέ τις ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς. Αἱ λέμβοι ὠθούμεναι ἐκ τοῦ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πνέοντος λεπτοτάτου ἀέρος διέσχιζον τὸ ὕγρον πεδῖον μετὰ τινος εὐχαρίστου φλοίσβου καὶ παρωμοίαζον πρὸς πλῆθος πτηνῶν μετὰ ἐρυθρῶν πτερύγων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο καὶ τινὰ μετὰ λευκῶν.

Διηυθύνοντο ἅπασαι πρὸς ἓν μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ἤλπιζον νὰ ἀνεύρωσιν ἀρκετοὺς σπόγγους, καὶ ἕκαστον πλήρωμα ἐπεθύμει νὰ ἐπιτύχη περισσοτέρους τῶν ἄλλων. Ἐνῶ δὲ περὶ σπόγγων ὠμίλου, δῦτης ἐκ τοῦ πληρώματος Δημητρίου Γανίτη διηγείτο εἰς τὸν πλοίαρχόν του ἐν ὄνειρον, τὸ ὁποῖον εἶδε τὴν παρελθοῦσαν νύκτα.

1. Τῆς Μάρσα Ματρούχ, πού εἶναι πολίχνη, λιμάνι καὶ θαλάσσια σπογγοφόρα περιοχὴ στὰ σύνορα Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, 2. τὸ πρόγευμα, τὸ πρωινὸ, 3. ἔπαιρναν τὸ πρωινὸ τους, 4. μιὰ ἀπὸ τὴς Νηρηίδες, σύζυγος τοῦ Ποσειδῶνα· αὐτὴν καὶ τὸν Ποσειδῶνα οἱ Ἀρχαῖοι τοὺς θεωροῦσαν κυρίαρχους τῆς Μεσογείου· ἐδῶ ποιητικὸ συνώνυμο τῆς θάλασσας, 5. τὰ σφουγγάρια, τὰ ὁποῖα ὕστερα ἀπὸ ὀρισμένη ἐπεξεργασία παίρνουν χρῶμα χρυσαφί, 6. ὁ Ποσειδῶνας, 7. ποιητικὸ συνώνυμο τοῦ Ἡλίου, 8. τοῦ Γιωρτζοῦ, πιθανότατα ἀπὸ τὸ ὄνομα πλοίαρχου ἢ δῦτη πού εἶχε πρῶτος αὐτὸς βρεῖ σπογγοφόρα πέτρα στὸ μέρος αὐτό.

Ἔβλεπα, ἔλεγε, Δημήτρη, κ' ἤμουμ-μαδζὶ μὲ τὸν-ἄ(δ)ερφόσ-σου τὸ-
-Γωσταδίνοσ-σ' ἑνα-βολ-λὸν-ἄγριοδ-δάσοσ. Ἐκ'εὶὰ πὸν μιλοῦσαμε, νά σου
κ'αὶ παρουσιάδζεται¹ ἑναφ-φίδι-βολ-λὸμ-με(γ)άλο-γαὶ ἄγριο. Ἐφο(β)ήθιμ-
-γαὶ κόψαμε-γι ἔχασεν-ὁ ἑνας τὸν-ἄλ-λο(ν). Ἐγὼ ἔστρεψα νά ἴβρω τὸ-
-Γωσταδίνο-γι ἐφανερῶθη-βάλε ὀβρός μου τὸ φίδι-γι ἀπὸν τὸφ-φ(β)ομ-μου
ἐξύπνησα. Καὶ προσέθεσε. Λέεις, πρὲ Δημήτρη, κ' ἰ(θ)ὰ πάθω σήμ-μερο-δί-
ποτε;

Ὁ πλοίαρχος ἐφοβήθη πολὺ (καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστι), ἀλλὰ χωρὶς
νά δείξῃ τὸν φόβον τοῦ ἀπήνητσε:

Κακόμοιρε Γιωργιό, στὰ ὄρεινα² τώρα (θ)ὰ πιστεύοιμε; Ἀλ-λὰ κ'αὶ
τί βοῦ σοῦ ἴκαμε-δὸ φίδι; Τίποτε. Λοιπὸ-δί φο(β)ᾶσαι;

Ἐν τούτοις ὁ πλοίαρχος διηύθυνε τὴν λέμβον ὄχι ὅπου αἱ ἄλλαι, ἀλλ'
εἰς ἄλλο μέρος 5-6 μίλια μακρὰν καὶ τοῦτο ἔπραξε, διότι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ πυ-
θμὴν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἦτο πολὺ βαθὺς καὶ ἀνώμαλος, ἐνῶ εἰς τὸ μέρος ὅ-
που διηυθύνετο, ἦτο ὀλιγώτερον βαθὺς καὶ ὀμαλὸς καὶ ἐνόμιζε δῆθεν διὰ τοῦ
μέτρου τούτου νὰ προλάβῃ τὸν μαντευόμενον ὑπὸ τοῦ ὄνειρου κίνδυνον τοῦ δύ-
του του.

Ἐφθασαν ἐκεῖ ὅπου ἤθελαν καὶ ἔρριψαν τὸν ἀρπάχτην³, τὸν ὅποιον
ἔσυρον ἐπὶ τοῦ πυθμένου, διὰ νὰ συλλάβωσι πέτραν, ἐφ' ἧς θὰ ἀνεζήτουν σπόγ-
γους· αἴφνης ὁ ἀρπάχτης συνέλαβε καὶ οἱ δύοται ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐπεσκε-
πτοντο τὴν συλληφθεῖσαν πέτραν, ἀλλὰ δὲν ἰκανοποιοῦντο, διότι ἡ πέτρα δὲν
εἶχεν ἀρκετοὺς σπόγγους.

Ὁ πλοίαρχος βλέπων ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος δὲν ἔβγαине μεροκάματον,
διέταξε νὰ ἀναπετάσωσι τὸ ἰστίον καὶ ἀμέσως ἀναπετάσαντες αὐτὸ οἱ σύντρο-
φοι διηύθυνε τὴν λέμβον πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἐδούλευον αἱ ἄλλαι λέμβοι, τὰς
ὁποίας ἐγκατέλιπον ἀπὸ πρῶτας.

Ἐφθασαν, ἐμάζευσαν τὸ ἰστίον καὶ καταβιβάσαντες τοὺς ἰστοὺς ἤτοι-
μάσθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα.

Ὁ πυθμὴν ἀπεῖχε ὑπὲρ τὰς 35 ὀργυιάς καὶ αἱ λέμβοι ἐφαίνοντο ὅτι
ἰκανοποιοῦντο ἀπ' αὐτόν, διότι ἐξηκολούθουν νὰ ἐξάγωσι σπόγγους.

Τὸ Γιωργιό μας ἠτοιμάζετο νὰ βουτ-τ' ἴσει⁴, διότι ἦτο ἡ σειρά του. Ἐ-
βγαλε λοιπὸν τὸ ὑποκάμισόν του, ἔβαλε τὴν γάσαν⁵, ἔλαβε δι' ἀμφοτέρων

1. Νά καὶ παρουσιάζεται, παρουσιάζεται ξαφνικά, 2. τὰ ὄνειρα, 3. εἶδος μικρῆς
ἄγκυρας ὅμως πολλὰς φορὰς ὡς ἀρπάχτης χρησιμοποιόταν ἡ ἄγκυρα τῆς βάρκας,
4. νὰ καταδυθεῖ, 5. θηλιὰ στὴν ὁποία κατέληγε λεπτὸ σχοινί, μήκος μιᾶς ὀργυιάς περί-
που, καλὰ δεμένο στὸ χοντρὸ σχοινί μὲ τὸ ὅποιο ἦταν δεμένη ἡ καμπανελλόπετρα
(βλ. ἐπόμενη σημείωσις)· τὴ θηλιὰ αὐτὴ ὁ δῦτης τὴν περνοῦσε στὸ ἀριστερὸ τοῦ χέρι, στὸν
κακὸ, γιὰ νὰ βρισκεται συνεχῶς συνδεμένος μὲ τοὺς συντρόφους τοῦ τῆς σπογγαλιευ-

τῶν χειρῶν τὴν *καμπανελ-λόπετραν*¹ καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ *ποπάτι*² καὶ ἔπαιρνε τὸν ἀγέρα του.

Ἐπὶ τέλους ἔκαμε τὸν σταυρόν του καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸ τρομερώτατον ἐκεῖνο βάθος, τὸ ὁποῖον μετὰ δαιμονίου ταχύτητος διατρυπήσας ἔφθασεν εἰς τὸν πυθμένα, ἔνθα ἡ σιγὴ ἔχει τοὺς θρόνους τῆς καὶ τὸ σκότος τοὺς ἰδικούς του, τὰ δὲ τρομερὰ θαλάσσια θηρία τὰς φωλεάς των.

Ἐνῶ προσεπάθει νὰ ἀνεύρη τὴν λείαν του κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ ἔρμα του³, αἰφνης ἀκούει κρότους, οἵτινες ὑπέθεσεν ὅτι προήρχοντο ἀπὸ σκάφανδρον ἐργαζόμενον ἐκεῖ που πλησίον. Ἀλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὸν συλλογισμόν του, παρουσιάζεται πρὸ αὐτοῦ θηρίον μεγαλύτερον μιᾶς ὀργυιᾶς, τὸ ὁποῖον μόλις ἐστάθη καὶ ὥρμησε λυσσαλέον κατὰ τοῦ δυστυχοῦς μας δύτου, ὅστις εἰς τὴν ὁρμὴν του ἀντέταξε τὴν στιβαρὰν χειρὰ του, ὀπισθοχωρήσας δύο ἢ τρία βήματα.

Τὸ θηρίον ἤρπασε τῆς προταθείσης χειρὸς τὸν ἀντίχειρα, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀπέκοψε. Ὁρμησε καὶ πάλιν καὶ ἐκ τρίτου καὶ ἔδακνε τὸν δυστυχῆ μας δύτην εἰς τοὺς μηρούς.

Ὁ φόβος κατέλαβε τὸν ἰχθυομάχον καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ εἰς τὸν ψαρεύοντα αὐτὸν πλοίαρχον, ὅστις ἐξετέλει καὶ χρέη *κωπᾶ*⁴, νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ τὸν ἀναβιβάσωσι, ἀνερριχᾶτο μόνος του ἐπὶ τοῦ σχοινοῦ.

Ὁ γενναῖος μας δύτης μόλις ἀνελθὼν εἰς ὕψος 5-6 ὀργυιῶν, ἄφησε τὴν πέτραν, ἐναντίον τῆς ὁποίας ὥρμησε τὸ φοβερόν θηρίον, ἀλλ' ἔως ὅτου ἐνοήσῃ τὸν δόλον, ὁ ἥρωας μας εἶχεν ἀνέλθει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἔχων κατὰμαυρον πρόσωπον· ἦτο ἡμιθανής.

Ἀπὸ τὰ δῆγματα ἔρρεεν ἄφθονον αἷμα· τὸ κατὰστρωμα τῆς λέμβου καταιματώθη.

Δῶστε του, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, *λ-λίο-γρασιν*⁵-(ν)ὰ *πιεῖ* καὶ ἀκολούθως τί

τικῆς βάρκας σὲ περίπτωσιν πού θὰ τοῦ ξέφευγε ἡ *καμπαναλλόπετρα* ἢ θὰ τὴν ἄφηγε γιὰ λίγο στὸ βυθὸ γιὰ νὰ ἀποσπάσει τὴ λείαν του· ἔτσι ἀποφεύγονταν τὰ ἀτυχήματα, 1. πέτρα ἐπίπεδη 12 περίπου ὀκάδων, σχήματος ὀρθογωνίου μὲ λαξευμένες τὶς ἀκμὲς· μὲ τὴ βοήθειά τῆς ὁ γυμνὸς δύτης κατέρχεται ταχύτατα στὸ βυθὸ· ἐργαζόμενος τὴν κρατεῖ στὸ ἀριστερὸ του χέρι καὶ τοῦ χρησιμεύει γιὰ νὰ μὴν παρασύρεται ἀπὸ τὰ ρεύματα, 2. τὸ ἀποπάτι, πού βρισκόταν στὴν πλώρη τῆς σπογγαλιευτικῆς βάρκας· ἀπ' ἐκεῖ ἔπεφτε στὴ θάλασσα ὁ γυμνὸς δύτης (ἀποπατῶ = ἀποσύρω τὸ πόδι, παύω νὰ πατῶ· βλ. Ἰστ. Λεξ.), 3. ἐνοεῖ τὴν *καμπαναλλόπετρα*, ἡ ὁποία μὲ τὸ βάρος τῆς κρατοῦσε τὸ δύτη στὸ σημεῖο τοῦ βυθοῦ πού αὐτὸς ἤθελε, χωρὶς νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὰ θαλάσσια ρεύματα, 4. ὁ κουπάς, ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ πληρώματος τῆς σπογγαλιευτικῆς βάρκας· κρατεῖ τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ σχοινοῦ πού εἶναι δεμένη ἡ *καμπαναλλόπετρα* καὶ μὲ αὐτὸ βρῖσκειται σὲ συνεχῆ ἐπαφὴ μὲ τὸ δύτη, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ σχοινὶ αὐτὸ τοῦ μεταδίδει μὲ συνθηματικὸ τρόπο τὶς θελήσεις του, συνήθως μὲ τραβήγματα τοῦ σχοινοῦ, διαφορετικὰ σὲ ἀριθμὸ γιὰ κάθε περίπτωση· στὴ σπογγαλιευτικὴ γλῶσσα τότε λένε ὅτι ὁ κουπάς ψαρεύει τὸ δύτη, 5. λίγο κρασί.

σοῦ ἄρεξε, βοῒ Γιωργιό; ἠρώτησε μετὰ περιεργείας καὶ φόβου, ἀλλ' ἐκ τῶν δηγμάτων ὑπωπτεύετο τὸ συμβάν.

Ψάρι¹ ... ἀπήντησεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς πινομένης ἐν τῷ λάρυγγι.

Γίσ-σα τὸ παν-νι² διέταξεν ὁ πλοίαρχος καί, ἀφοῦ ἐγνωστοποίησεν εἰς τοὺς ἄλλους πλοίαρχους τὸ ἐπεισόδιον δι' ὀλίγων λέξεων, διέταξε νὰ ἀναπετάσῃσι τὸ ἱστίον καὶ διηύθυνε τὴν λέμβον πρὸς τὴν ξηράν, διὰ νὰ ἀράξωσιν. Ἦτο δὲ ὥρα καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ βασιλεύσῃ³, ὡς λέγομεν ἐν Σύμῃ.

Προσῆγγισαν, ἐτράβηξαν ἔξω τὴν λέμβον των καὶ ἐνῶ ἄλλοι ἔκαμαν γοῦρναν, διὰ νὰ θέσουν ἐντὸς αὐτῆς τοὺς σπόγγους, τοὺς ὁποίους ἔβγαλαν, γιὰ νὰ γίνου(ν), ἤτοι ἀποβάλουν, προστριβόμενοι ἀπλῶς διὰ τοῦ ρεύματος τῆς θαλάσσης, τὸ μέλαν ἐπικάλυμμα, ἄλλοι κατεγίνοντο εἰς τὸ νὰ κατασκευάσωσι τὴν σκηνήν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκοιμῶντο τὴν νύκτα.

Ἔδεσαν ὑπεράνω τοῦ μέσου δύο κώπας, τὰς ὁποίας ὑψώσαντες οὕτως ὥστε τὰ μέρη τὰ πλήττοντα τὴν θάλασσαν νὰ εἶναι πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ ἀνοίξαντες ἐστερέωσαν ἐπὶ τῆς ἄνωθεν σχηματισθείσης σχισμῆς τὸν ἱστόν, ἤτοι τὴν ἀντένναν, τῆς ὁποίας τὸ ἔτερον ἄκρον ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ἄμμου ἄνωθεν τῆς ἀντέννας ἔρριψαν τὸ ἱστίον οὕτως ὥστε νὰ πίπτῃ ἐξ ἴσου ἀμφοτέρωθεν, τὰ δὲ ἄκρα αὐτοῦ τεντώσαντες ἔχωσαν δι' ἄμμου πρὸς στερέωσιν. Οὕτω κατασκευάζουσι τὰς προχείρους των κατοικίας οἱ ταλαίπωροι σπογγεῖς.

Ἐκάθησε τότε τὸ πλήρωμα εἰς τὴν σκηνήν του καὶ τὸ Γιωργιό μας διηγεῖτο τὸ συμβάν εἰς τοὺς συντρόφους του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, οἷτινες ἔσπευσαν νὰ μάθουν, καὶ ἐνῶ εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐνόμιζεν ὅτι ἐμάχετο κατὰ τοῦ θηρίου καὶ ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν φόβον του.

Ἐνῶ δ' ἐκεῖνος διηγεῖτο, ἀνέστη τις καὶ εἶπεν:

*Τὸβ-βουτ-τ'ηστή-δὸν-ἄθρωπον-ὄργιος τὸν-ἀδικ'ήσει,
ἀς τὸδ-δικάσει ὁ Θεός, πὸν κάμνει δίκ'ια-γρίση.*

Ἐπεισόδιο δεύτερο

Ἡ μικρὰ ἄγκυρα, τὴν ὁποίαν ἐν ἐλλείψει ἀρπάχτου ἔσυρον ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀμμόδους πυθμένος τῆς θαλάσσης τῆς Μανδρούχας⁴, ἵνα ἀνεύρωσι πέτραν καὶ ἐπὶ ταύτης ἀναζητήσωσι σπόγγους, ὡς κάμνουσι πάντοτε οἱ σπογγαλιεῖς οἱ κολυμβῶντες εἰς βάθος 20-45 ὄργυιῶν, ἔπιασεν αἰφνης καὶ ἠτοιμάζετο νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ ἐκεῖνος, οὔτινος ἦτο ἡ σειρά νὰ βουτ-τ'ήσει⁵.

Τὸ βάθος εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἦτο ὑπὲρ τὰς 40 ὄργυιᾶς, βάθος ἐν ᾧ οἱ

1. Καρχαρίας, 2. σηκώσετε, ἀνοίξετε τὸ πανί, 3. νὰ δύσει, 4. βλ. παραπάνω στὴ σελ. 286 τῆ σημ. ἀριθ. 1, 5. νὰ καταδυθεῖ.

ἀρχαιότεροι σπογγαλιεῖς θὰ ἔβλεπον τὸν ἄγγελόν των¹, ὡς λέγουσιν οἱ Συμαῖοι, ἀλλ' ὕπερ εἰς τοὺς νῦν Γλαύκους² εἶναι συνηθέστατον, διότι, ὡς κατήντησεν ὁ πυθμὴν³, εἰς τοσοῦτο βάθος κατορθοῦσι πλέον νὰ ἀνευρίσκωσι σπόγγους.

Τὸ ρεῦμα ἦτο ἰσχυρότερον παρ' ἄλλοτε καὶ τὴν λέμβον δὲν ἠδύνατο νὰ φέρωσιν ἀπίκον, ἦτοι ἀκριβῶς ἄνωθεν τῆς συλληφθείσης πέτρας· διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς λέμβου κατελθὼν τις εἰς τὸν πυθμὲνα νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πέτραν βαδίζων ἐναντίον τοῦ ρεύματος.

Ἐνοήσας ὁ πλοίαρχος ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐρευνήσῃ τὴν πέτραν, διέταξε νὰ ἀνεγκύσωσιν ἀμέσως τὴν ἄγκυραν, διὰ νὰ ὑπάγωσιν ἀλλαχοῦ νὰ ἀνεύρωσιν ἑτέραν, ὅπου τὸ ρεῦμα θὰ ἦτο ὀλιγώτερον.

Ὁ κωπᾶς ἀμέσως ἤρπασε τὸ σχοινίον καὶ ἀνέσυρεν αὐτό· ἀλλ' ἀφοῦ ἀνέσυρε τὰ μπόσικα, ἦτοι τὸ ὑπὸ τοῦ ρεύματος παρασυρθὲν μέρος τοῦ σχοινίου, ἐστάθη ἐνοήσας ὅτι καὶ ἡ ἄγκυρα ἦτο ἐπίσης πιασμένη ὑπὸ τῆς πέτρας.

Προσεπάθησαν ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν νὰ τὴν ἐλευθερώσωσιν, ἀλλ' ἀπέβη ἀδύνατον.

Τότε ὁ πλοίαρχος διέταξε τὸν ἔχοντα τὴν σειρὰν νὰ βουτ-τ'ήσῃ γηραιὸν δύτην, ἵνα κατέλθῃ καὶ ἐλευθερώσῃ τὴν ἄγκυραν, ἀλλ' οὗτος ἐκ πείρας γνωρίζων ὅτι ὑπάρχει μέγιστος κίνδυνος, ἠρνήθη· ἐκ τούτου δὲ οἱ ἄλλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδίσταζον.

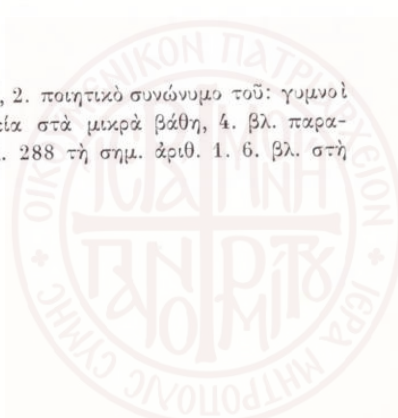
Ὁ πλοίαρχος κατ' ἀρχὰς παρεπονήθη διὰ τὴν δῆθεν ἀδικαιολόγητον παρακοήν των, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ὁ ἥλιος δὲν τοὺς περιέμενε, οἶονεὶ δὲ ἔσπευδε νὰ κολυμβήσῃ — ὄχι ὅμως διὰ νὰ ἐξαγάγῃ σπόγγους — ἠγανάκτησε καὶ ἐβλασφήμει, θίγων καιρίως διὰ λόγων τοὺς συντρόφους του, οἵτινες παρ' ὄλην τὴν δειλίαν των δὲν ἐτόλμησαν νὰ τῷ εἴπωσι νὰ κόψῃ κάτω τὴν ἄγκυραν.

Ἐπὶ τέλους ὁ τολμηρότερος καὶ πλέον φιλότιμος τῶν δυτῶν ἀπεφάσισε νὰ βουτ-τ'ήσῃ.

Ἐγώ, εἶπε μὲ ὕφος θυμῶδες, ἐγὼ (θ)ὰ βουτ-τ'ήσω. ἦτο νεανίας, εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητός του καὶ τοιοῦτος ποῦ δὲν ἐψήφα ποτὲ τὸν κίνδυνον, ὀνομάζεται δὲ Ἡλίας.

Ἐβαλε λοιπὸν τὴν γάσαν⁴, ἣτις εἶναι κατεσκευασμένη εἰς τὸ ἄκρον λεπτοῦ σχοινίου προσδεδεμένου εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὀργυιᾶς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ μεγάλου σχοινίου εἰς ὃ εἶναι δεδεμένη στερεῶς ἢ καθανελ-λόπετρα⁵, ἕως 12 ὀκάδων, τὴν ὁποίαν λαβὼν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐκάθησεν εἰς τὸ ἰοπάτι⁶, διὰ νὰ πάρῃ τὸν ἀγέραν του.

1. Θὰ κινδύνευαν τὸν ἔσχατο κίνδυνον (νὰ πνιγοῦν), 2. ποιητικὸν συνώνυμον τοῦ: γυμνοὶ δύτες, 3. χωρὶς σφουγγάρια ἀπὸ τῆ μακροχρόνια ἀλιεία στὰ μικρὰ βάθη, 4. βλ. παραπάνω στὴ σελ. 287 τῆ σημ. ἀριθ. 5., 5. βλ. στὴ σελ. 288 τῆ σημ. ἀριθ. 1. 6. βλ. στὴ σελ. 288 τῆ σημ. ἀριθ. 2.

Ἐσκέφθη ὅτι, διὰ τὸ εὖρη ἀμέσως τὴν ἄγκυραν καὶ τὸ μὴ τὸν παρασύρη τὸ ρεῦμα καὶ πάῃ χαμένη ἢ βουτ-τ'ιά του¹, ἔπρεπε τὸ κρατῆ καὶ τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας καὶ τὸ κατέρχεται.

Ἐπῆρε καλὰ καλὰ τὴν ἀνεσίαν² του, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του, ὡς κάμνουσι πάντοτε οἱ δῦται ὁσάκις θέλουσι τὸ βουτ-τ'ήσωσι, ἔλαβε τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας, ἐρρίφθη εἰς τὸ βάθος καὶ τὸ ἀκατανόητον σκότος τῆς θαλάσσης καὶ με ταχύτητα ἀστραπῆς ἔφθασεν εἰς τὸν πυθμένα.

Ἀλλὰ ἡ ἄγκυρα δὲν εὐρίσκετο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀλλὰ μακράν, ὥστε δὲν ἐφαίνετο· τοῦτο δὲ διότι ἕνεκα τοῦ ρεύματος μέρος τοῦ σχοινοῦ ἔκειτο πλαγίως ἐπὶ τοῦ πυθμένου.

Ὁ δῦτης ἀπεφάσισε τὸ προχωρήσει πρὸς τὴν ἄγκυραν κρατῶν ὀδηγὸν τὸ σχοινίον τῆς, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔσκέφθη τὸ ἀφήσει ἐκεῖ τὴν καμπανελλόπετραν, τὴν ὁποῖαν καὶ ἄφησε, ἀφοῦ ἔβγαλε καὶ τὴν γάσαν!

Ἐλκων λοιπὸν τὸ σχοινίον καὶ συρόμενος ἐπὶ τοῦ πυθμένου μετὰ μεγίστης δυσκολίας καὶ κόπου ἔφθασεν εἰς τὴν ἄγκυραν.

Εἶδεν ὅτι δάκτυλοι³ τινες αὐτῆς εἶχον εἰσέλθει καὶ ἐνσφηνωθῆ εἰς ὁπὰς τῆς πέτρας. Προσεπάθησεν ἐπιμόνως τὸν τοὺς ἐξαγάγει καὶ κατῶρθωσε τοῦτο. Ἠλευθέρωσε τὴν ἄγκυραν καὶ διὰ τοῦ σχοινοῦ τῆς διηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἄφησε τὴν καμπανελλόπετραν, διὰ τὸ τὴν λάβει καὶ ἀνέλθῃ.

Ἀλλὰ ποῖαν καμπανελλόπετραν; Ποῖαν; Τὸ ρεῦμα, ταλαίπωρε Λία⁴, τὴν ἤρπασε διὰ τὸ ἀρπάσει καὶ σὲ καὶ ἀφοῦ μετὰ τὸ πρῶτον τοῦ ράπισμα σὲ φονεύσῃ, σὲ παραδώσῃ εἰς τὰ στόματα τὰ φρεατώδη τῶν θηρίων!

Τὸ ἠννόησε καὶ ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἐμβρόντητος. *Παερμώτη μου, πρόφταξε*, εἶπε μέσα του καὶ ἔσκέφθη τὸ πρᾶξι ἐν ἀπὸ τὰ δύο: ἢ τὸ ἀφήσει καὶ τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας καὶ προσπαθήσῃ χάωρα βία, ἢ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ, τὸ ἀνέλθῃ ἢ τὸ κρατῆ τὸ σχοινίον καὶ προσπαθῆ τὸ ἀναρριχᾶται ἐπ' αὐτοῦ, ἕως ὅτου οἱ σύντροφοὶ του ἐννοήσαντες ἀνεκλύσωσι τάχιστα τὴν ἄγκυραν καὶ σωθῆ.

Τὸ δεύτερον ἐφάνη μᾶλλον σωτήριον, διότι ἔσκέφθη ὅτι τὸ ρεῦμα ἦτο ἰσχυρὸν καὶ τὸ βάθος πολὺ μέγα καὶ πάντως θὰ ἐπνίγετο.

Ὁ κωπᾶς νομίσας ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένου προσκρούσεων τῆς καμπανελλόπετρας ὅτι ὁ Λίας τσιβᾶ, ἦτοι δίδει τὸ ἐννοήσῃ ὅτι εἶναι ἔτοιμος τὸν ἀνεκλύσωσι, ἀνέσυρον τὸ σχοινίον.

Ἀλλὰ φεῦ! Ἀνέβασαν μόνον τὴν καμπανελλόπετραν χωρὶς τὸν Λίαν! Τῶν ἐφάνη μαῦρος ὁ οὐρανός. Ἐμειναν κατ' ἀρχὰς κάτωχοι καὶ ὡς ἰχθύες ἄφωνοι, ἀλλ' ἔπειτα ἤρχισαν τὸ κλαίωσι καὶ τὸ σύρωσι τὴν κόμην. *Πάει ὁ ἄθροπος*, ἐφώναζον ραίνοντες τὴν λέμβον διὰ δακρῶν, σταγό-

1. Ἡ κατάδυσις του, 2. τὴν ἀνάσα, τὴν ἀναπνοή, 3. ἄγκιστρα, στὸ σωματικὸν ἰδίωμα λέγονται χαλιά· συνήθως ἔχει τέσσαρα, 4. Ἡλία.

νες τῶν ὁποίων ἔπесαν καὶ ἐπὶ τοῦ τρέμοντος ἀπαλοῦ προσώπου τῆς Ἀμφι-
τρίτης, τῆς ὁποίας ἡ καρδιά πάντως ἐκινήθη εἰς οἶκτον.

Ἐκλαιον ἀπαρηγορήτως καὶ ἔσυρον τὴν κόμην. Ἄλλοι τὰ ἔβαλαν μὲ
τὸν κωπᾶν, διότι δῆθεν ἔνεκα ἀδεξιότητος κατὰ τὸν τρόπον τοῦ τραβήγματος
ἐπῆρε ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὴν καμπανελλόπετραν· ὁ δὲ κωπᾶς προσεπάθει ὁ
δυστυχῆς νὰ δικαιολογηθῆ. Ἄλλοι τὰ ἔβαλαν μὲ τὸν πλοίαρχον, ὅστις δὲν ἔλυ-
πήθη τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐλυπήθη τὴν ἄγκυράν του καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν
κόψῃ κάτω· ἐπίσης καὶ ὁ πλοίαρχος προσεπάθει νὰ δικαιολογηθῆ, καὶ πως
τὸν ἔτυπεν ἡ συνείδησίς του, καὶ μετενόει, διότι δὲν τὴν ἔκοψε κάτω. Ἐκλαιε
δὲ συνεχῶς καὶ ἐμοιρολογεῖτο καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμωσι. Πάντες δ' ἐνό-
μιζον ὅτι ὁ σύντροφός των ἐγένετο σύντροφος τῶν Νηρηίδων.

Ὁ πλοίαρχος ἠννόησεν ἐκ τῆς νέας θέσεως, ἣν ἔλαβεν ἡ λέμβος, ὅτι ἡ
ἄγκυρα ἠλευθερώθη καὶ διέταξε νὰ τὴν ἀνεγκύσωσι καὶ ἐξ ἐλπίδος ὅτι ἐκράτει
εἰς τὸ σχοινίον τῆς ὁ ἄνθρωπός των.

Ὁ παράτολμός μας ἤρως ἐνόησας ὅτι τὸν ἀναβιβάζουσι ἔλαβε θάρρος
καὶ δυνάμεις, ἀλλ' ἤδη πλέον ἡ ἀνεσίς του ἐξηντλήθη καὶ ἐκινδύνευε νὰ παρα-
λύσουν αἱ χεῖρές του, διὰ τὸ ὅποιον περιέπλεξεν εἰς τὸ σχοινίον τοὺς πόδας
καὶ τὰς χεῖράς του, οὕτως ὥστε νὰ κρατηθῆ καὶ ὅταν μείνῃ ἀναίσθητος.

Ἄλλ' ἐνῶ τὸν ἀνεβίβαζον, αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα ἐνόησεν ὅτι ἐστάθη
καί, τὸ φοβερώτερον, ὅτι καταβαίνει καὶ ὑγρὸς φόβος περιέλουσε τὸ σῶμά
του· ὀλόκληρον τὸ χάος τῆς θαλάσσης τὸ ἐνόμισεν ὡς τὸ φρικωδέστατον
τοῦ Ἄδου· εἶπε μέσα του: *Παερμώτη μου, φτάσε πάλε!... Ἐχάθη... πάει
πυρὸν-ὁ Λίας!*

Τοῦτο προήρχετο, διότι οἱ σύντροφοι ἐφιλονίκησαν πρὸς στιγμὴν μεταξὺ
των καὶ ἄφησαν τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας, ἀλλὰ μία στιγμὴ παρῆλθε, ἡ ὁποία
ὅμως διὰ τὸν Λίαν μας ἦτο ὀλόκληροι ἐνιαυτοί, καὶ ἀμέσως ἐξηκολούθησαν
τὴν ἀνέλκυσιν.

Ὁ πλοίαρχος μὲ τὸ γυαλ-λί, ἤτοι διὰ τοῦ ὑαλίνου σκεύους, δι' οὗ καθο-
ρῶσιν εἰς βάθος ἕως 20 ὀργυιῶν, ἔβλεπε, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ὁ ἄνθρωπός του ἐκρα-
τεῖτο εἰς τὸ σχοινίον.

Αἴφνης, πάνω κά(θ)εται, διὰ φωνῆς τρεμούσης ἐκ χαρᾶς ἐφώναξε. *Γλή-
(γ)ορα λεβαίριτε!*¹, διέταξεν ἀκολούθως.

Ἀνήρχετο τάχιστα, ἀλλὰ ὅταν ἐφθασεν εἰς βάθος 4 ἕως 5 ὀργυιῶν ὑπὸ
τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἄφησεν ἀκουσίως τὰς χεῖρας καὶ κατήρχετο
πλέον ἡμιθανής· ἀλλὰ κολυμβήσας τις ἐκ τῶν συντρόφων του τὸν συνέλαβε
καὶ τὸν ἀνεβίβασεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὁπόθεν δύο ἄλλοι τὸν ἀνεβίβασαν ἐπὶ
τῆς λέμβου ἡμιθανῆ μὲ πρόσωπον καὶ σῶμα κατάμαυρον.

1. Σύρετε γρήγορα.

Τὸν ἔτριψαν ὀλίγον καὶ τὸν ἐσκέπασαν, διὰ νὰ θερμανθῆ καὶ ἀναλάβῃ·
πράγματι δὲ ἕως οὗτου φθάσουν εἰς τὴν ξηράν, ἦτο ὑγιῆς τελείως καὶ διηγεῖτο
τὸ φοβερόν του συμβάν, κτυπῶν τὸ κεφάλι του διὰ τὴν ἀνοησίαν, τὴν ὁποίαν
ἔκαμε νὰ ἀφήσῃ τὴν πέτραν· ἀλλά: *Θέλ' ὁ Θεὸς καὶ φταίῃ¹ ἡ μοῖρα.*

Ζῆ δὲ ἀκόμη, σύζυγος πλέον καὶ πατήρ, μὴ ξεχνῶν οὐδέποτε τὸ πάθημά
του, τὸ ὁποῖον δὲν ἤρκεσε νὰ ἐμφυτεύσῃ ἐν τῇ γενναίᾳ του καρδίᾳ τὸν φό-
βον τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης, διότι ἐξακολουθεῖ νὰ διέρχεται αὐτὸ μεθ' ἧς
καὶ πρότερον τόλμης.

Δὲν πιστεύομεν ὅμως νὰ βουτ-τῆσει καὶ δευτέραν φοράν, διὰ νὰ ἐλευ-
θερώσῃ ἄγκυραν. Ἄλλ' ἐνῶ ἐγὼ τοιαῦτα λέγω, ἐκεῖνος ἀπαντᾷ:

*Τέτοιους καμὸς καὶ βάσανα τοῦ δῦτη τὸ κορμί,
γιὰ νὰ κερδίσ' ὡς ἄνθρωπος τίμιος τὸ ψωμί,
ἔποφείρει καὶ ὄπρωτος ἄδικα τοὺς κόπους του θὰ φάει
ἐκεῖ πὸν πάει στὰ βαθιὰ νερά, νεκρὸς νὰ πάει.*

1. Φταίει.

